

Μια πρόταση επαναφήγησης ... στο Ναυτικό – Λαογραφικό Μουσείο Ιθάκης

Δρ. Μαρία Αργυροπούλου

ΕΔΙΠ Τμήματος Διοίκησης Τουρισμού, Πανεπιστημίου Πατρών
margyrop@upatras.gr

Ζωή Σπύρου

Αρχιτέκτων Μηχ. Ε.Μ.Π
info@zoesprou.com

Περίληψη

Σε μια δυναμική μελέτη του λαϊκού πολιτισμού, που η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση όλων των όψεων της καθημερινότητας αποτελούν συστατικό στοιχείο του τόπου, η ύπαρξη ενός Ναυτικού -Λαογραφικού Μουσείου διαμορφώνει εικόνες παρελθόντων συμβάντων που λειτουργούν μέσα στο πολιτισμικό πλέγμα. Η πρόκληση της επαναφήγησης μετά από την επίσκεψη στο μουσείο, αποτέλεσε αφορμή για την παρούσα εργασία. Ο ποιητικός στίχος ως διαμεσολαβητής μιας ιστορίας ανθρώπων και πράγματος, δομεί το μουσειολογικό σενάριο και μεταμορφώνει τον επισκέπτη σε *homo viator*, σε ταξιδευτή της Ιθάκης του 19^{ου} και των αρχών του 20^{ου} αιώνα. Ταυτόχρονα η μουσειογραφική μελέτη ξεδιπλώνεται αντίστοιχα στον υφιστάμενο χώρο του λαογραφικού μουσείου της Ιθάκης, έχοντας κοινό οπτικό συντακτικό υποστήριξης και συνδεσιμότητας της διαφορετικότητας του περιεχομένου τους.

Λέξεις-κλειδιά: Ναυτικό-Λαογραφικό Μουσείο Ιθάκης, μουσειολογική μελέτη, μουσειογραφική μελέτη.

1. Το θεωρητικό σκεπτικό

Η μεταβιομηχανική κοινωνία απαιτεί την ανάδειξη όψεων ενός τοπικού πολιτισμού *εντοπιότητας*, και σε αυτό οφείλει να στοχεύει κάθε Δήμος μέσα από την συλλογή, έρευνα, ερμηνεία και έκθεση των στοιχείων της πολιτισμικής του ιδιαιτερότητας.

Με την κυριαρχία της πληροφορίας σε κάθε παραγωγική διαδικασία και την έλευση της μετανεωτερικότητας, ανατρέπονται πολλές βεβαιότητες και ταυτόχρονα αλλάζουν οι αναγνώσεις του κοινωνικού, πολιτισμικού, αλλά και επιστημολογικού πλαισίου. Το μουσείο καλείται να λειτουργήσει σε όρους πολιτιστικής - τουριστικής βιομηχανίας αλλά και σε εκπαιδευτικούς όρους. Αν η γραμμική και παρατακτική απεικόνιση των τεκμηρίων σε ένα μουσειακό χώρο αποτελεί συστατικό στοιχείο της νεωτερικής εποχής που ο χώρος και ο χρόνος περιχαράκωνονται και ταυτόχρονα αποτελούν στοιχεία μαζικής κατανάλωσης, τότε η

αλήθεια των νεωτερικών μουσείων έρχεται να μετατραπεί σε αντισυμβατική γνώση στην μετανεωτερική εποχή και το μουσείο να αποκτήσει μια άλλη διάσταση που μέσα της συμπεριλαμβάνει τους αποδέκτες της πληροφορίας του. Η ισορρόπηση ανάμεσα στις επιταγές της λειτουργίας του μουσείου ως πολιτιστικού οργανισμού και ταυτόχρονα ως χώρου εκπαίδευσης και καλλιέργειας πολιτιστικών δεξιοτήτων και πλήθους άλλων δεξιοτήτων, αποτελεί το ζητούμενο. Ταυτόχρονα ο ρόλος του μουσείου στη συγκρότηση ταυτότητας τόσο σε εθνικό όσο και τοπικό επίπεδο είναι συνιστώσα που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε κάθε προσπάθεια διαμόρφωσης ή εξέλιξης ενός μουσειακού χώρου.

Η στατικότητα των μουσείων μέσα από τη συγκέντρωση, διατήρηση και έκθεση των αντικειμένων αποτελεί παρελθόν. Ο Άγγελος Δεληβοριάς, κάνοντας τον απολογισμό του Μουσείου Μπενάκη για το 1987 είπε *το μουσείο-κάθε δηλαδή μουσείο- είναι ένας ζωντανός οργανισμός. Ο οργανισμός όμως αυτός, αντίθετα από τα άλλα έμβια όντα, αποφεύγει τον κίνδυνο του θανάτου με τις συνεχείς μεταλλάξεις της ιδιοσυστασίας του, τις μεταστοιχειώσεις των στόχων του και τους αναπροσανατολισμούς των προοπτικών του* (Παυλίδης, 2000, σ. 42). Έτσι πλέον το μουσείο αντιμετωπίζεται ως μέσον καλλιέργειας των πολιτών, διαπαιδαγώγησης, αλλά και διαμόρφωσης προτύπων και αξιών. Στο πλαίσιο μιας πολιτισμικής επικοινωνίας, μάλιστα, αυτή η πολιτιστική δυναμική του μουσείου γίνεται πιο επίκαιρη από ποτέ, γιατί μας επιτρέπει να δούμε το παρελθόν μας ως έθνος μέσα από τη συνύπαρξη με τους άλλους, τους διαφορετικούς.

Το 2007, μετά από τροποποίηση του προηγούμενου ορισμού, το μουσείο ορίζεται από τον ICOM ως *ένας μη-κερδοσκοπικός, μόνιμος θεσμός/ οργανισμός, στην υπηρεσία της κοινωνίας και της ανάπτυξής της, ανοιχτός στο κοινό, ο οποίος αποκτά, συντηρεί, ερευνά, προβάλλει και εκθέτει την υλική και άυλη κληρονομιά της ανθρωπότητας και του περιβάλλοντός της, με στόχο την εκπαίδευση, μελέτη και ψυχαγωγία* (ICOM, 2014. σελ. 89-94). Το μουσείο έτσι γίνεται ενός πολυδιάστατος οργανισμός ταγμένος στη θετική πλευρά της κοινωνίας, που υπηρετεί υψηλούς ανθρωπιστικούς στόχους και θέτει αρχές ποιότητας και τελειότητας (Σαλή, 2006). Παράλληλα η απομάκρυνση από τη μονοδιάστατη άποψη ότι τα μουσεία αποτελούν μόνο πηγές εθνικού πλούτου, και η αντιμετώπιση των μουσείων ως θησαυροφυλακίων γνώσης διαμορφώνει ένα νέο πλαίσιο για το σχεδιασμό και τη λειτουργία των μουσείων. Η διάχυση της πληροφορίας, που με τη μορφή εκθεμάτων είναι εγκλωβισμένη μέσα στους μουσειακούς χώρους, δημιουργεί ανάγκες διερεύνησης λύσεων που θα κάνουν δυνατή την πρόσβαση αίροντας τους περιορισμούς του χώρου. Έτσι η μελέτη του παρελθόντος θα μπορέσει να δώσει τη δυνατότητα σε μεγαλύτερο κοινό να έρθει αντιμέτωπο με το παρόν του.

Ταυτόχρονα, σήμερα, το μουσείο ενέχει στοιχεία ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος και λειτουργεί -μέσα στα καταναλωτικά πρότυπα της εποχής- ως *εμπορικό κέντρο* (GorNIK, 2007). Το πέρασμα από την αντικειμενοκεντρική διάστασή του και την αντιμετώπιση του κοινού *ως παθητικών παρατηρητών των εκθέσεων που υποτίθεται ότι έχουν δημιουργηθεί προς όφελός τους*, στη θέση του *ως μέρος της ζωντανής κουλτούρας της εποχής του* (Hudson, 1998), αλλά και στην ανάληψη νέων ρόλων που τους δίνουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν θετικά την κοινωνία μέσα σε ένα μετανεωτερικό πλαίσιο. Έτσι, το θάμπωμα των ορίων μεταξύ του υψηλού και του λαϊκού πολιτισμού και μεταξύ μουσείων και άλλων θεσμών, οδηγεί στη διαμόρφωση μιας νέας αντανάκλαστικής σχέσης με το κοινό που η συμμετοχή και η συνεργασία επικρατούν και δίνουν ζωή σε μια αποθήκη εκθεμάτων. Τα μουσεία του 21^{ου} αιώνα έχουν αποστολή να βοηθήσουν τον επισκέπτη να ασχοληθεί με τα εκθέματα με δημιουργικούς τρόπους και ταυτόχρονα να μπορεί να διακρίνει τη σχέση τους με το παρόν. Το τελευταίο απαιτεί από τη μουσειακή κοινότητα αναβαθμισμένα μοντέλα διαχείρισης,

επαγγελματισμό, δικτύωση και σύνδεση με την κοινωνία και τις ανάγκες της. Με αυτό τον τρόπο τα μουσεία λειτουργούν ως παράγοντες συλλογικής μνήμης και από αποθήκες αρχαιοτήτων γίνονται χώροι αρχαιολογικών γνώσεων και καλλιέργειας των τεχνών (Χουρμουζιάδη 2006), αλλά και χώροι συνάντησης ανθρώπων και ιδεών (Hewison, 2015).

Η παρούσα πρόταση θα ακροβατήσει στην άκρη αυτών των χωρικών ορίων και ταυτόχρονα θα προσπαθήσει να συνδυάσει τον ψηφιακό χώρο με τον εκάστοτε χώρο προορισμού. Η ψηφιακή τεχνολογία θα βοηθήσει στην υπέρβαση των χωροταξικών ορίων που αναπτύσσονται στο πλαίσιο ενός κτηρίου. Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που η ψηφιακή τεχνολογία παρέχει θα αξιοποιηθούν προς την κατεύθυνση της δημιουργίας επαυξημένων και εικονικών χώρων που θα έχουν τη δυνατότητα να προσαρμόζονται στις ανάγκες του τόπου επίσκεψης της έκθεσης. Αυτός ο χώρος όπως αναφέρει και η Α. Χουρμουζιάδη, είναι ρευστός υβριδικός και συνεχώς μετασχηματίζεται με βάση τις ανάγκες μιας συγκεκριμένης μαθησιακής πρόθεσης ... το μουσείο μετατρέπεται σε έναν χώρο «διάχυτης μάθησης» που θα εντάσσεται από τη μια σε ένα ηλεκτρονικό χώρο και συνάμα θα προσαρμόζεται σε έναν αρχιτεκτονικό χώρο (Χουρμουζιάδη 2015).

Ακολουθώντας το σκεπτικό της Αλεξάνδρας Μπούνια για τη δημιουργία των μουσείων που εντάσσεται στη διαδικασία δόμησης ενός συστήματος σημείων που ονομάζεται υλικός πολιτισμός προκειμένου να δημιουργηθούν νοήματα που θα επέτρεπαν την κατανόηση του κόσμου στην τωρινή αλλά και στις πρότερες μορφές του (Παπαγεωργίου κ.α., 2006, σ.141) και εστιάζοντας στην πολιτιστική δυναμική του μουσείου, θα γίνει προσπάθεια να προσδιοριστεί το πλαίσιο της πολιτισμικής επικοινωνίας του (Μπαντιμαρούδης, 2011, σ. 15).

Οι αλλαγές που έχουν επέλθει τόσο στην τεχνολογική όψη του πολιτισμού μας όσο και στις κοινωνικο-οικονομικό-ψυχολογικές συνθήκες των επισκεπτών των μουσείων επιτάσσουν μεταμορφώσεις, αλλαγές και τελικά επαναπροσδιορισμό του τρόπου διαχείρισης του πολιτισμικού αποθέματος τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς τον τρόπο πρόσβασης. Αυτό ακριβώς αποτελεί και το σκεπτικό της πρότασης, αλλά και τον στόχο του Δήμου Ιθάκης. Η αναδιαμόρφωση του ήδη υπάρχοντος μουσειακού υλικού στο Ναυτικό και Λαογραφικό Μουσείο Ιθάκης και η παράλληλη υποστήριξη αυτού του υλικού με ψηφιακά εργαλεία αποτελεί τη μία διάσταση της πρότασης. Ταυτόχρονα όμως η ανάγκη για την καταγραφή της άυλου πολιτισμικού αποθέματος και η δυνατότητα πρόσβασης του κοινού σε αυτό μέσω ψηφιακών εργαλείων τόσο μέσα στο χώρο του μουσείου όσο και διαδικτυακά αποτελεί το δεύτερο σκέλος της πρότασης.

2. Διαπίστωση υπάρχουσας κατάστασης

Το Ναυτικό – Λαογραφικό Μουσείο Ιθάκης στεγάζεται στο κτίριο του πρώην Ηλεκτρικού Σταθμού Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας, που κατασκευάστηκε το Νοέμβριο του 1923 στο Βαθύ και ανήκει στο Δήμο Ιθάκης.

Το Εργοστάσιο Ηλεκτροφωτισμού του Γεωργίου Δρακούλη στο Βαθύ Ιθάκης (Πηγή: Ημερολόγιο Ιθάκης 1930, σ. 177)

Οι συλλογές του, όπως αναφέρει και το όνομά του, κινούνται σε δύο χώρους σε εκθέματα που αφορούν την ναυτική παράδοση του νησιού και σε λαογραφικά εκθέματα. Συνολικά συγκεντρώνει πάνω από 1.500 εκθέματα. Η συλλογή που αφορά το Ναυτικό σκέλος περιλαμβάνει παλιές φωτογραφίες, πίνακες караβιών Ιθακήσιων πλοιοκτητών, ναυτικά όργανα και στολές, έγγραφα και βιβλία της Εμποροναυτικής Σχολής Σταθάτου. Η λαογραφική συλλογή περιλαμβάνει παλαιά εργαλεία και χαρακτηριστικά αντικείμενα διαφόρων επαγγελματιών, σκεύη οικιακής χρήσης από τη ζωή στη Ιθάκη τον 19^ο και τις αρχές του 20ού αιώνα, κοσμήματα, ρούχα αλλά και έπιπλα της αστικής τάξης του νησιού, πολλά μικροαντικείμενα, αντικείμενα εκκλησιαστικής τέχνης, παραδοσιακές στολές, μουσικά όργανα, συλλογές από γραμματόσημα αλλά και έναν πλήρη εξοπλισμό υφαντικής τέχνης με αργαλειό, αδράχτι και κλωστές.

Είναι ένα διώροφο κτήριο με 4 αίθουσες με συνεχόμενη ροή εκθεμάτων ανά ενότητες. Σημειώνεται ότι οι ενότητες στις περισσότερες των περιπτώσεων δεν είναι διακριτές. Μεγάλο μέρος των εκθεμάτων, αλλά και αντικειμένων που είναι αποθηκευμένα αποτελούν σημαντικά λαογραφικά τεκμήρια, αφού αποτυπώνουν ένα σημαντικό κομμάτι του 19^{ου} αι. και τις σχέσεις του υπό Βρετανική Προστασία νησιού με την Επαναστατημένη Ελλάδα. Αρκετό από το υλικό μαρτυρά την συμβολή των κατοίκων της Ιθάκης, τόσο στο ίδιο το νησί όσο και στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες, στον αγώνα των Ελλήνων έναντι του Οθωμανικού ζυγού (πατρίδα του Οδυσσέα Ανδρούτσου, πολλοί Ιθακήσιοι ήταν μέλη της Φιλικής Εταιρείας, φιλοξενία Καραϊσκάκη, Γαλάτης, Ευμορφόπουλος, ...). Παράλληλα πολλά εκθέματα μαρτυρούν την ύπαρξη αρκετών μορφών χειροτεχνίας (κοπανέλι, κασινάκι, λινάρι,...).

3. Άξονες δράσης

- Αναδιάρθρωση του Ναυτικού Λαογραφικού Μουσείου
- Χρήση σύγχρονων ψηφιακών εφαρμογών που θα πλαισιώνουν το μουσειακό χώρο.
- Συλλογή, διάσωση, καταγραφή, συντήρηση, τεκμηρίωση, έκθεση στοιχείων της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς της Ιθάκης.
- Αναζήτηση, συλλογή, καταγραφή, τεκμηρίωση και ψηφιακή έκθεση στοιχείων της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της Ιθάκης.
- Γνωσιακή βάση δεδομένων – ψηφιακός Διαδραστικός Άτλαντας
- Έρευνα και τεκμηρίωση του υλικού

Στόχοι

- Αναζήτηση, συγκέντρωση, ψηφιακή καταγραφή, τεκμηρίωση και ανάδειξη του υλικού και άυλου πολιτιστικού αποθέματος της Ιθάκης.
- Μελέτη και συγκρότηση και ανάδειξη των συλλογών του μουσείου (αποδελτίωση, τεκμηρίωση, συμπλήρωση, βιβλιογραφική έρευνα)
- Η ανάδειξη της συμβολής των κατοίκων της Ιθάκης στον Αγώνα του 1821 μέσα από τα εκθέματα του μουσείου
- Η ενίσχυση της σχέσης και η εξοικείωση του κοινωνικού συνόλου με την υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά και η δημιουργία προσβάσεων για το ευρύ κοινό στον χώρο του μουσείου, αλλά και στο διαδίκτυο.

- Η συμβολή στον λαογραφικό εγγραμματισμό του κοινωνικού συνόλου.

4. Μουσειολογικό σενάριο - Μουσειογραφική προσέγγιση

Ο ποιητικός στίχος ως διαμεσολαβητής μιας ιστορίας ανθρώπων και πράγματων, δομεί το μουσειολογικό σενάριο και μεταμορφώνει τον επισκέπτη σε *homo viator*¹, σε ταξιδευτή της Ιθάκης του 19^{ου} και των αρχών του 20^{ου} αιώνα. Το ταξίδι περιέχει πέντε σταθμούς -ενότητες.

Η μουσειογραφική αφήγηση της έκθεσης, ακολουθώντας το ταξίδι της ποίησης, ξεδιπλώνεται αντίστοιχα με την μουσειολογική μελέτη σε πέντε ενότητες, στον υφιστάμενο χώρο του λαογραφικού μουσείου της Ιθάκης, έχοντας κοινό οπτικό συντακτικό υποστήριξης και συνδεσιμότητας της διαφορετικότητας του περιεχομένου τους.

Ο ποιητικός στίχος - οδηγός εμφανίζεται στο ξεκίνημα κάθε ενότητας με τη βοήθεια ειδικής μουσειογραφικής κατασκευής, το 'Ποιητικό δίπτυχο', ξύλινη κατασκευή δύο πλευρών.

Στη μία πλευρά αποτυπώνεται έντεχνα ο ποιητικός στίχος, με εκτυπωμένο κείμενο πάνω σε φωτογραφικό ή μονοχρωματικό φόντο, ενώ στην δεύτερη πλευρά ενσωματώνεται *video-wall* με οπτικοακουστική παραγωγή σχετική με το περιεχόμενο της ενότητας.

Η Μουσειολογική και Μουσειογραφική προσέγγιση περιγράφονται ανά ενότητα, με τα εκφραστικά/μουσειογραφικά τους μέσα, ώστε η μουσειακή αφήγηση να αποκτά ολοκληρωμένη υπόσταση:

Χώρος υποδοχής

*Σα βγεις στον πηγαιμό για την Ιθάκη,
να εύχεσαι να 'ναι μακρύς ο δρόμος,
γεμάτος περιπέτειες, γεμάτος γνώσεις. (Ιθάκη, Κ. Καβάφης)*

Στην είσοδο του μουσείου θα τοποθετηθεί ο χάρτης πορείας του μουσείου (πληροφορίες για το κτήριο του μουσείου, τους βασικούς σταθμούς της ιστορίας του νησιού, το ιστορικό πλαίσιο που εκτυλίσσεται το σενάριο του μουσείου, το μουσειακό σενάριο και τις ενότητες του μουσείου, αρχικά σε δύο γλώσσες (ελληνικά και αγγλικά). Παράλληλα, με την παράθεση ερωτημάτων, που θα λειτουργούν σαν έναυσμα για να ξετυλιχθεί το νήμα της αφήγησης, ο επισκέπτης θα εισάγεται στην εποχή και τη ζωή των κατοίκων; (Εδώ πιθανόν θα μπορούσε να ενσωματωθεί ένα μουσειοπαιδαγωγικό παιχνίδι αναζήτησης κρυμμένου θησαυρού με στόχο την αναζήτηση αντικειμένων).

Εκφραστικά Μέσα:

- Κατακόρυφη πινακίδα γραφικών με κείμενο και εικόνες

¹ ο όρος αποδίδεται στο Γάλλο φιλόσοφο Gabriel Marcel.

Εικόνα 1.

Εικόνα 2.

- Δύο οριζόντιες οθόνες αφής με διαδραστική εφαρμογή σχετική με το περιεχόμενο όλης της έκθεσης, υπό μορφή παιχνιδιού, σε κατάλληλο ύψος και για ΑμεΑ.

Ενότητα 1^η

Ήταν ή πλώρη μας καθώς τῶν φορτηγῶν οἱ πλώρες.

Γιομάτη πράγματα παλιά, πού ἐμύριζαν βαριά,

μ' ἕνα τραπέζι ξύλινο στή μέση, λερωμένο

καί σκαλισμένο σέ πολλές μεριές μέ τὸ σουγιᾶ. (Ἡ πλώρη μας, Ν. Καββαδίας)

Η ενότητα περιλαμβάνει αντικείμενα και οπτικοακουστικό υλικό από τη ζωή των ναυτικών και τη ναυτική ιστορία του νησιού.

Ενότητα 2^η

του λαού

του αφοσιωμένου η αγάπη (Δευτέρα Οδύσσεια, Κ. Καβάφης)

Η ενότητα περιλαμβάνει αρχαιολογικό υλικό από τη συνεισφορά των Ιθακήσιων στον Αγώνα του 1821.

Εκθέματα/Εκφραστικά Μέσα Ενοτήτων 1 & 2

- 'Ποιητικό δίπτυχο', ειδική μουσειογραφική κατασκευή δύο πλευρών: Εκτυπωμένη επιφάνεια με κείμενο και video wall με οπτικοακουστική παραγωγή σχετική με τη ναυτική Ιστορία του νησιού (Εικόνα 1.,2.).
- Ειδική μουσειογραφική ξύλινη κατασκευή με οριζόντιο τμήμα βάσης φυσικών εκθεμάτων (χειρόγραφα, βιβλία, αποκόμματα, κ.λπ. αρχαιολογικά τεκμήρια) και κατακόρυφα τμήματα με επιφάνειες γραφικών, πληροφοριακού περιεχομένου, με εκτυπωμένα κείμενα και φωτογραφίες σε τεντωμένο πανί ή βινύλιο.

Εικόνα 3.

- Ειδική ξύλινη κατασκευή με εσοχές και τμήματα διαμορφωμένα ως “light boxes”, η οποία επενδύει περιμετρικά την κλίμακα ανόδου και την μετατρέπει σε ζωντανό εκθεσιακό χώρο, φιλοξενώντας παράλληλα πολύτιμα φυσικά εκθέματα.

Εικόνα 4.

- Κατακόρυφη επιφάνεια εκτυπωμένων γραφικών με πληροφοριακά κείμενα και εικόνες και μία ενσωματωμένη οθόνη αφής διάδρασης επι χάρτου.

Ενότητα 3^η

η ευτυχής ανάπαυσις του οίκου
εισήλθον ως ακτίνες της χαράς
εις την καρδίαν του θαλασσοπόρου (Δευτέρα Οδύσσεια, Κ. Καβάφης)
Λοιπόν, σου' λεγα για την πολυθρόνα
ξεκουλιασμένη φαίνονται οι σκουριασμένες σουσύτες, τα άχερα
έλεγα να την πάω δίπλα στο επιπλοποιείο,
μα που καιρός και λεφτά και διάθεση τι να πρωτοδιορθώσεις; –
έλεγα να ρίξω ένα σεντόνι πάνω της, – φοβήθηκα
τ' άσπρο σεντόνι σε τέτοιο φεγγαρόφωτο. Εδώ κάθισαν
άνθρωποι που ονειρεύτηκαν μεγάλα όνειρα,
όπως κι εσύ κι όπως κι εγώ άλλωστε,
και τώρα ξεκουράζονται κάτω απ' το χώμα
δίχως να ενοχλούνται απ' τη βροχή ή το φεγγάρι.
Άφησε με να έρθω μαζί σου... (Η σονάτα του σεληνόφωτος, Γ. Ρίτσος)

Αντικείμενα συνθέτουν το σκηνικό μιας αστικής οικίας του 19^{ου} αιώνα στην Ιθάκη και δίπλα της το σκηνικό μιας λαϊκής -αγροτικής οικίας.

Εκθέματα/Εκφραστικά Μέσα

“Ποιητικό δίπτυχο”, ειδική μουσειογραφική κατασκευή δύο πλευρών: Εκτυπωμένη επιφάνεια με κείμενο - ποιητικούς στίχους και video wall με οπτικοακουστική παραγωγή σχετική με την Ιθακίσια παραδοσιακή οικία και την ζωή που την πλαισιώνει (Εικόνα 1.,2.).

- Μουσειογραφική κατασκευή από λεπτό μέταλλο η οποία σχηματίζει διάτρητο κυβόσχημο περίβλημα με ενσωματωμένο φωτισμό ανάδειξης, για την έκθεση επίπλων και αντικειμένων που συνθέτουν διαφορετικές εκδοχές σκηνικών σχετικές με την παραδοσιακή οικία της Ιθάκης.

Εικόνα 5.

- Κατακόρυφη επιφάνεια εκτυπωμένων γραφικών με πληροφοριακά κείμενα και εικόνες και ενσωματωμένη οθόνη αφής διαδραστικής εφαρμογής.

Ενότητα 4^η

ποτέ μου δεν φόρεσα γυαλιά. Μια απλή ιδιοτροπία τα μαντίλια....

4

*Τώρα τα διπλώνω στα τέσσερα, στα οχτώ, στα δεκάξι
ν' απασχολώ τα δάχτυλά μου. Και τώρα θυμήθηκα
πως έτσι μετρούσα τη μουσική σαν πήγαινα στο Ωδείο
με μπλε ποδιά κι άσπρο γιακά, με δύο ξανθές πλεξούδες
κρατημένη απ' το χέρι μιας μικρής φίλης μου ροδακινιάς
όλο φως και ροζ λουλούδια, (Η σονάτα του σεληνόφωτος, Γ. Ρίτσος)*

Τρομπόνια, σαξόφωνα, βιολιά, πιάνο, γραμμόφωνα οδηγούν σε ένα ταξίδι ήχων. Γεύσεις, χοροί, φορεσιές, έθιμα, παραδόσεις συνθέτουν το μωσαϊκό της καθημερινότητας των Ιθακήσιων.

Εκθέματα/Εκφραστικά Μέσα

- “Ποιητικό δίπτυχο”, ειδική μουσειογραφική κατασκευή δύο πλευρών: Εκτυπωμένη επιφάνεια με κείμενο και light box με οπτικό υλικό-ψηφιδωτό καθημερινών Ιθακίσιων παραδοσιακών αντικειμένων (εικ.1,2)
- Ειδική μουσειογραφική ξύλινη κατασκευή - εκθετήριο, με οριζόντιο τμήμα βάσης φυσικών εκθεμάτων (αντικείμενα καθημερινά, βιβλία και φωτογραφικά λευκώματα).
- Ειδική ξύλινη κατασκευή με εσοχές και τμήματα “light boxes”, η οποία επενδύει περιμετρικά την κλίμακα καθόδου και την μετατρέπει σε ζωντανό εκθεσιακό χώρο, φιλοξενώντας παράλληλα πολύτιμα φυσικά εκθέματα (εικ.4).
- Κατακόρυφη επένδυση σε υφιστάμενα τοιχώματα με γραφικά και ενσωματωμένη οθόνη led οπτικοακουστικής παραγωγής.

Ενότητα 5^η

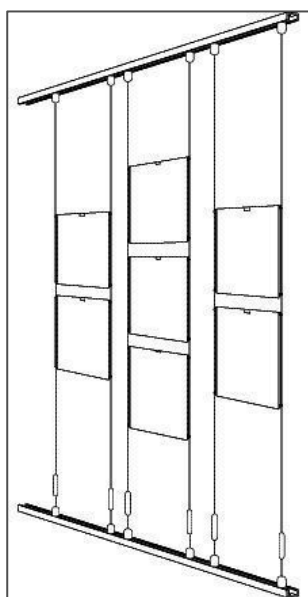
Τέχνες, τεχνήματα, χειροτεχνήματα

*και τες καλές πραγμάτειες ν’ αποκτήσεις,
σεντέφια και κοράλλια, κεχριμπάρια κι έβενους,
και ηδονικά μυρωδικά κάθε λογής,
όσο μπορείς πιο άφθονα ηδονικά μυρωδικά’* (Ιθάκη, Κ. Καβάφης)

Αντικείμενα που μαρτυρούν την ύπαρξη παραδοσιακών εφαρμοσμένων τεχνών στην Ιθάκη, αλλά και σχετικό οπτικοακουστικό υλικό θα περιέχονται σε αυτή την ενότητα.

Εκθέματα/Εκφραστικά Μέσα

- “Ποιητικό δίπτυχο”, ειδική μουσειογραφική κατασκευή δύο πλευρών: Εκτυπωμένη επιφάνεια με κείμενο και light box με οπτικό υλικό-ψηφιδωτό αντικειμένων τέχνης (Εικόνα 1.,2.).
- Ειδική ξύλινη κατασκευή - σκηνογραφία με κατακόρυφες ξύλινες δοκίδες που δημιουργούν το υπόβαθρο έκθεσης συλλογής παραδοσιακών Ιθακίσιων κεντημάτων.

Εικόνα 6.

- Ειδική μουσειογραφική ξύλινη κατασκευή - εκθετήριο, με οριζόντιο τμήμα βάσης φυσικών εκθεμάτων, μικρών χειροτεχνημάτων.
- Φυσικά Εκθέματα επί δαπέδου (πιάνο κλπ.)
- Κατακόρυφη επένδυση σε υφιστάμενα τοιχώματα με γραφικά και ενσωματωμένη οθόνη led, οπτικοακουστικής παραγωγής.

Έξοδος

Ο επισκέπτης έχοντας ταξιδέψει σε ένα πολυαισθητηριακό μουσειακό χώρο, συνεχίζει την περιήγησή του στο νησί.

Η κάθε λέξη είναι μια έξοδος

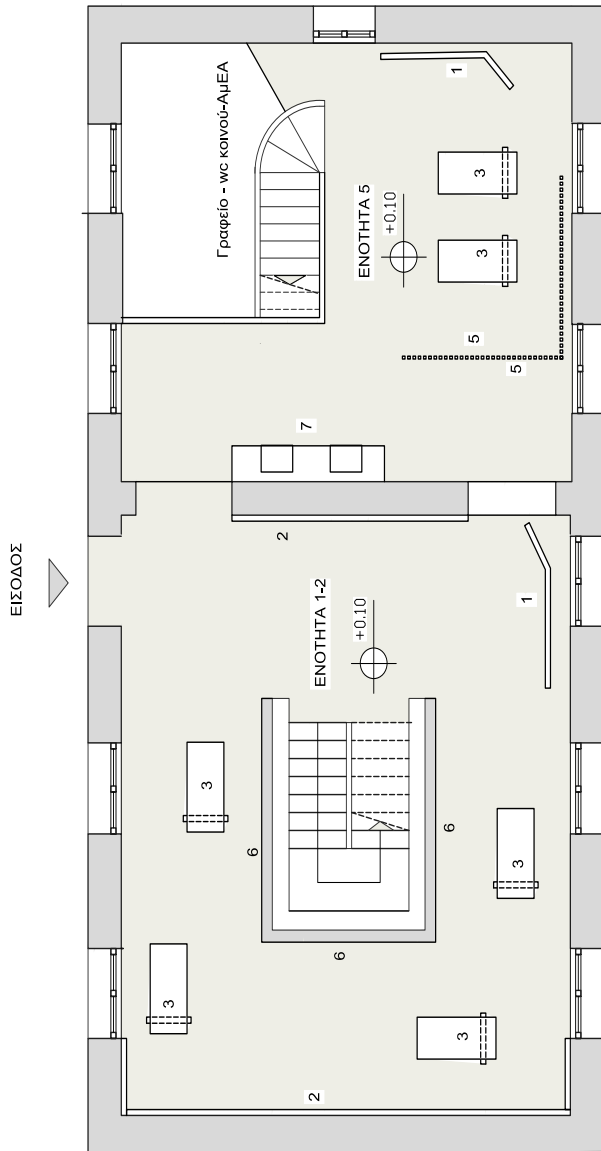
για μια συνάντηση πολλές φορές ματαιωμένη

και τότε είναι μια λέξη αληθινή, που επιμένει στη συνάντηση.

(Το νόημα της απλότητας, «Παρενθέσεις» Γ. Ρίτσος)

Παρακάτω, αποτυπώνονται οι κατόψεις του μουσείου με την προτεινόμενη διάταξη των μουσειογραφικών μέσων:

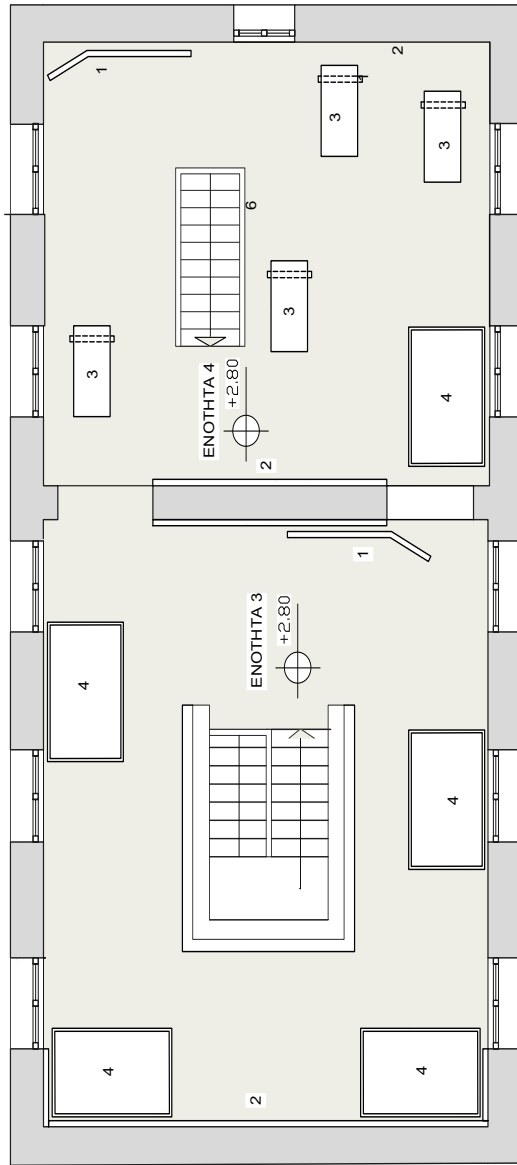
Υπόμνημα Μουσειογραφικών μέσων

1. Ποιητικό δίπτυχο
2. Επιφάνεια γραφικών με ενσωματωμένη οδόνη
3. Ξύλ. κατασκευή - εκθετήριο
4. Μεταλλική δομή 'οικία'
5. Ξύλινη σκηνογραφία ανάρτησης κεντημάτων
6. Κατασκευή επένδυσης κλίμακας-εκθετήριο
7. Οθόνες αφής με διαδραστική εφαρμογή

ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

Κκ. 1:100

Υπόμνημα Μουσειογραφικών μέσων

1. Παιδικό δίκτυο
2. Επιράνεα γραφικών με ενσωματωμένη σθόνη
3. Ξύλ. κατασκευή - εκθετήριο
4. Μεταλλική δομή "οίκια"
5. Ξύλινη σκηνογραφία ανάρτησης κεντημάτων
6. Κατασκευή επένδυσης κλίμακας-εκθετήριο
7. Οθόνες αφής με διαδραστική εφαρμογή

ΚΑΤΟΨΗ ΟΡΟΦΟΥ

Κλ. 1:100

5. Επίλογος

Η ύπαρξη και λειτουργία ενός τέτοιου μουσείου στη Ιθάκη αποτελεί τουριστικό και πολιτιστικό πόλο έλξης. Ταυτόχρονα, αποτελεί ένα χώρο που μέσω των εκθεμάτων του δομούνται εικόνες ζωής των προηγούμενων αιώνων και αποτελούν πηγές πληροφόρησης για τις τωρινές και τις ερχόμενες γενιές. Η επαναφήγησή του αποτελεί επιτακτική ανάγκη με δεδομένο από τη μια το μέγεθος των συλλογών και της μοναδικότητας πολλών εκ των εκθεμάτων του και από την άλλη τις ανάγκες μιας μετανεωτερικής αντιμετώπισης των μουσείων. Σε κάθε περίπτωση, όμως:

*Η Ιθάκη σ' έδωσε τ' ωραίο ταξίδι.
Χωρίς αυτήν δεν θα 'βγαινες στον δρόμο.
Άλλα δεν έχει να σε δώσει πια.*

*Κι αν πτωχική την βρεις, η Ιθάκη δεν σε γέλασε.
Έτσι σοφός που έγινες, με τόση πείρα,
ήδη θα το κατάλαβες οι Ιθάκες τί σημαίνουν. (Ιθάκη, Κ. Καβάφης)*

Βιβλιογραφικές αναφορές

- "Bring the Museum to you!". California, USA: Natural History Museum of Los Angeles County. Ανακτήθηκε στις 6 Νοεμβρίου 2021 από: <https://nhm.org/educational-resources/mobile-museums>.
- Cadoz, C. (1997): *Η εικονική πραγματικότητα*. Αθήνα: Π. Τραυλός.
- Coates, Ch. How Museums are using Augmented Reality. *Museum next*. Retrieved on 17, 2021, from: www.museumnext.com/article/how-museums-are-using-augmented-reality.
- Gabor, D. (1948). A new microscopic principle. *Nature*, 161, 777–778.
- Gopnik, A. (2007). *The Museum Today*. Michigan: Institute for Contemporary Culture.
- Hewison, R. (2015). *What should our museums look like in 2020?* Retrieved on November 4 2021, from: <https://www.theguardian.com/culture-professionals-network/2015/mar/16/museums-in-2020-industry-experts-views>.
- Hudson, K. (1998). The Museum Refuses to Stand Still. *Museum International*, 50(1), 43-50.
- Iberdrola (Ημερομηνία πρόσβασης: 03.12.2020). Virtual Reality: another world within sight, URL: www.iberdrola.com/innovation/virtual-reality.
- ICOM- Ελληνικό Τμήμα. (2014). Βασικές Αρχές Μουσειολογίας. Ανακτήθηκε στις 4 Νοεμβρίου 2021 από: http://icom-greece.mini.icom.museum/wp-content/uploads/sites/38/2018/12/Museology_WEB.pdf.
- Ritchie, B. (2003). *Aspects of Tourism: "Managing Educational Tourism"*. Great Britain: Channel View Publications.
- Schmidt, S., & Steinicke, F. (2017). A Projection-Based Augmented Reality Setup for Blended Museum Experiences. In *International Conference on Artificial Reality and Telexistence & Eurographics Symposium on Virtual Environments*, Adelaide, Australia.
- Sfez, L. (1992). *La communication*. France: Presses Universitaires de France.
- Tomoyoshi Shimobaba, & Tomoyoshi Ito. (2019). *Computer Holography: Acceleration Algorithms and Hardware Implementations*. Boca Raton: CRC Press.
- Vladimir, B. M. (1997). Holography in Museums. In D. Dirksen & G. von Bally (Eds.), *Optical Technologies in the Humanities*, Springer.

- Βερνίκος, Ν., Δασκαλοπούλου, Σ., Μπαντιμαρούδης, Φ, Μπουμπάρης, Ν., & Παπαγεωργίου, Δ. (2005). *Πολιτιστικές Βιομηχανίες*. Αθήνα: Κριτική.
- ΕΑΠ. (2002). *Διαστάσεις Πολιτιστικών Φαινομένων*, τόμος Β.
- Κόκκινος, Γ., & Αλεξάκη, Ε. (Επιμ.). (2002). *Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις στη Μουσειακή Αγωγή*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κόνσολα, Ν. (2006). *Πολιτιστική Ανάπτυξη και Πολιτική*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π., & Γκρίμπα, Ε. (2011). *Ειδικές και Εναλλακτικές μορφές Τουρισμού*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Μπαντιμαρούδης, Φ. (2011). *Πολιτιστική Επικοινωνία*. Αθήνα Κριτική.
- Παπαγεωργίου, Δ., Μπουμπάρης, Ν., & Μυριβήλη, Ε (Επιμ.). (2006). *Πολιτιστική Αναπαράσταση*. Αθήνα: Κριτική.
- Παυλίδης, Μ. (2000). *Πολιτισμική Επικοινωνία*. Αθήνα: Εξάντας.
- Σαλή, Τ. (2006). *Μουσειολογία 2: Βασικές αρχές έκθεσης μουσειακών συλλογών*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Χουρμουζιάδη, Α. (2006). *Το Ελληνικό Αρχαιολογικό Μουσείο*. Θεσσαλονίκη: Βάννιας.
- Χουρμουζιάδη, Α (2015). Η παιδαγωγική του Μουσειακού Χώρου. Στο Ν. Νικονάνου (Επιμ.), *Μουσειακή Μάθηση και Εμπειρία στον 21ο αιώνα*. ΣΕΑΒ.

